

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Геолого-географічний факультет
Кафедра економічної та соціальної географії і туризму

Силабус курсу
"Етногеографія"

Обсяг	Загальна кількість: кредитів 3,0; годин - 90; змістовних модулів - 2; залікових модулів - 1.
Семестр, рік навчання	7/4 д/в; 5/3 з/в
Дні, час, місце	за розкладом занять
Викладач (-і)	Коломієць Катерина Василівна, доцент кафедри економічної та соціальної географії і туризму
Контактний телефон	0482687693
E-mail	geotourism@onu.edu.ua
Робоче місце	кафедра економічної та соціальної географії і туризму
Консультації	Очні консультації: 1 год. Онлайн-консультації: ZOOM

КОМУНІКАЦІЯ

Заняття в аудиторії за розкладом. В позааудиторний час студенти можуть поставити питання під час консультації. Інші види комунікації: очна та онлайн консультації за розкладом.

e-mail: geotourism@onu.edu.ua

телефон: 0482687693

соціальні мережі: Вайбер, Telegram (за номером телефону)

аудиторія: за розкладом

АНОТАЦІЯ КУРСУ (місце даної дисципліни в програмі навчання; мета курсу; тематика)

Предмет вивчення дисципліни – етноси, їх походження, класифікації та територіальна організація; етнічні процеси; етногеографічні особливості регіонів світу та України.

Пререквізити курсу:

Рівень засвоєння змісту дисципліни "Етногеографія" значно підвищиться, якщо студент опанував знання, уміння й навички таких дисциплін як: "Основи суспільної географії", "Основи регіоналістики", "Політологія", "Геодемографія з основами географії".

Постреквізити курсу:

Навчальна дисципліна "Етногеографія" вивчається в передостанньому семестрі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, тому знання, уміння і навички, що здобуваються після закінчення вивчення дисципліни потрібні для засвоєння курсу "Глобалістика та регіональна інтеграція", "Географія культурної спадщини", "Управління розвитком територіальних громад" та для вивчення освітніх компонентів другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Мета курсу - формування системи знань з особливостей диференціації географічного простору за етнічною ознакою, впливу географічних факторів на формування та розвиток етнічних спільнот та етнічну ідентичність.

Завдання дисципліни:

- ознайомлення з теоретико-методологічними основами етногеографії, зокрема з об'єктом і предметом дослідження, місцем в системі наук, зв'язками з іншими науками, джерелами етногеографічних знань та особливостями методики етногеографічних досліджень;
- оволодіння сучасним понятійно-термінологічним апаратом етнічної географії;
- ознайомлення з сутністю поняття «етнос», концепціями етогенезу, класифікаціями етносів;
- ознайомлення з етнічними процесами та конфліктами, видами сепаратизму, шляхами вирішення або зниження гостроти етнічних конфліктів, вогнищами сучасних етнічних конфліктів та сепаратизму;
- формування знань про етногеографічні особливості регіонів світу;
- ознайомлення з основами етногеографії України;
- формувати вміння і навички аналізувати етногеографічну ситуацію в регіоні чи країні.

Очікувані результати. Здобувач повинен:

знати: об'єкт та предмет дослідження етногеографії, методику етногеографічних досліджень; основні поняття етногеографії; суть поняття «етнос», стадіальні типи етносів, концепції етогенезу; класифікації етносів; види та типологічні групи етнічних процесів; фактори виникнення етнічних конфліктів, суть та види сепаратизму, географію вогнищ сучасного сепаратизму в світі; етногеографічні особливості Європи, Азії, Африки, Америки, Австралії та Океанії; особливості етногеографічної ситуації в Україні та її регіонах.

вміти: користуватися географічними картами, статистичними матеріалами про етнічний склад населення як джерелом етногеографічних знань; аналізувати етногеографічну ситуацію в регіоні чи країні; порівнювати етномовну ситуацію в різних регіонах; виявляти основні етномовні тенденції; визначати індекс етнічної мозаїчності території, аналізувати етнічні процеси та виявляти причини етнічних конфліктів та сепаратизму; характеризувати етногеографічні особливості різних регіонів світу та України тощо

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (20 год.) та практичних занять (16 год.), організації самостійної роботи студентів (54 год.) на д/в та формі лекцій (12 год.), практичних занять (4 год.), самостійної роботи студентів (74 год.) на з/в.

Основна підготовка студентів здійснюється на лекціях та практичних заняттях, але значна частина покладається на самостійне вивчення предмета студентами денної форми навчання під час семестру.

Лекції (проблемні, лекції з аналізом конкретних ситуацій), розповідь, пояснення, бесіда, інструктаж, обговорення проблемних ситуацій, ситуаційне

навчання тощо. Ілюстрація (у тому числі мультимедійні презентації), демонстрація, метод безпосереднього спостереження. Тренувальні вправи; розв'язання розрахункових задач; практичні роботи; виконання дослідів; метод проєктів; виконання індивідуальних завдань, самостійного опрацювання нового матеріалу, в тому числі із використанням Інтернет - ресурсів

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади етногеографії.

Тема 1. Теоретичні засади етногеографії. Поняття про етнос. Концепції етносу. Об'єкт та предмет етногеографії. Зв'язок етногеографії з етнологією. Визначення етносу. Розподіл етносів на типи з точки зору їхнього еволюційного розвитку.

Тема 2. Структура етносу. Головні ознаки етносу. Сучасні концепції етносу – дифуніонізм та функціоналізм. Теорія етногенезу Л.М. Гумільова. Фази етногенезу.

Тема 3. Етнічні процеси. Етнічна самоідентифікація.

Тема 4. Фізико-географічні передумови виникнення етносів. Визначення поняття етнічна територія та етнічна межа. Формування менталітету народу в залежності від природно-географічних умов та господарського укладу.

Тема 5. Співвідношення понять титульних, корінних народів та національних меншин.

Змістовий модуль 2. Етногеографічні особливості регіонів світу

Тема 6. Класифікація етносів світу. Маркери, які застосовуються при визначенні етносів. Географічна класифікація етносу. Антропологічна класифікація.

Тема 7. Сутність лінгвістичної класифікації народів світу. Мовні сім'ї, групи і підгрупи. Географія народів мовних сімей та їхніх груп. Географія етносів, мови яких не входять у жодну сім'ю.

Тема 8. Расові відмінності. Історико-культурна класифікація етносів.

Тема 9. Етногеографічне районування України. Історія питання етногеографічного районування України. Сучасне бачення етногеографічних районів України.

Тема 10. Етнографічні групи України (гуцули, лемки, бойки, поліщуки...) та характеристика визначних рис їхньої духовної і матеріальної культури.

Перелік рекомендованої літератури

1. Борисова О. В. Соціальна антропологія: підручник. К.: Кондор, 2017. 412 с.
2. Дністрянський М. С. Етногеографія України: навч. посіб. Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів : ЛНУ, 2008. 230 с.
3. Етногеографія України (методичні вказівки до виконання практичних занять) / Укладачі: Я. В. Джаман, В. О. Джаман. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2022. 34 с.
4. Етнографія України: Навч. посібн. / За ред. проф. С.А.Макарчука. - Вид. 2-ге, перероб. і доп. Львів: Світ, 2004. 520 с.
5. Кафарський В.І., Савчук Б.П. Етнологія. Підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 432 с.

6. Культура і побут населення України / За ред. В.І.Наулка. К.: Либідь, 1993. 288 с.
7. Макарчук С. А. Етнічна історія України: Навч. посіб. К.: Знання, 2008. 471с.
8. Цапок С. О. Етнодемографічна картина сучасного світу (енциклопедичне дослідження). Доп. вид.; Ін-т регіон. досліджень НАН України. Львів, 2009. 490 с.

ОЦІНЮВАННЯ

Методи поточного контролю: усне опитування, контрольні письмові роботи за змістовими модулями, оцінювання виконання індивідуальних завдань, оцінка за семінари, оцінювання захисту результатів практичних робіт, оцінювання рефератів та доповідей.

Форми і методи підсумкового контролю: залік.

Оцінювання знань (розподіл балів) здобувачів вищої освіти.

Поточний та періодичний контроль										Підсумковий контроль (залік)	Сума балів	
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2							Індивідуальне самостійне завдання
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	10	20	
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5			
Контрольна робота за змістовим модулем 1-10					Контрольна робота за змістовим модулем 2 -10							

Самостійна робота студентів.

Формами самостійної роботи є опанування питань з підготовки до практичних (семінарських) занять та написання рефератів з теми або вузької проблематики. Методи контролю рефератів – доповідь з презентацією.

ПОЛІТИКА КУРСУ («правила гри»)

Політика курсу визначається чинними нормативними документами/ Положеннями ОНУ імені І. І. Мечникова.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Неприйнятними у навчальній діяльності для учасників освітнього процесу є: використання родинних або службових зв'язків для отримання позитивної або вищої оцінки під час здійснення будь-якої форми контролю результатів навчання або переваг у науковій роботі; використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалок, конспектів, мікронавушників, телефонів, смартфонів, планшетів тощо); проходження процедур контролю результатів навчання підставними особами.

Політика щодо відвідування та запізнь: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу. Запізнення на заняття неприпустимі.

Мобільні пристрої: Під час практичних (семінарських) занять можливе використання технічних засобів (телефонів, смартфонів, планшетів тощо).

Поведінка в аудиторії: На заняттях заохочується активна участь; чітко й вчасно виконувати навчальні завдання та завдання для самостійної роботи; брати участь у контрольних заходах (поточний, модульний, підсумковий та контроль самостійної роботи); виконання необхідного мінімуму навчальної роботи.